

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 52. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 18:57 • ו' אלול תשע"ט • 2019. 9. 6. • פרשת שופטים • Szombat kimenetele: 20:00

Új tanév, új osztály a Maimonidész Gimnáziumban

Immáron a harmadik tanítási év kezdődik a Maimonidész Gimnáziumban, és lassan hagyománnyá válik, hogy az új osztály az évet „gólyatáborral” kezdi, amelynek keretén belül három napot tölt el együtt az új csapat, az osztályfőnök és néhány tanár, hogy az iskolakezdetkor összeszokott társaság üljön be a padokba.

„Szinte hihetetlen, hogy a harmadik tanévet nyitjuk meg. Iskolánk felmenő rendszerrel indult, azaz minden évben az ún. 9ny, azaz a 9. nyelvi osztály kezdi meg tanulmányait” – magyarázza Szilánk Zsuzsa, a gimnázium operatív igazgatója. „A gólyatábor mindig nagyon sikeres, idén is, mint eddig mindig, a mádi rabbiházban voltunk, ami egy egészen fantasztikus hely és lehetőséget ad arra, hogy az új tanu-

lók, akik közül sokan eddig nem vagy nem kellő mélységben találkoztak a zsidósággal, megismerkedhessenek az alapokkal. De természetesen a program nem csak tanulásból áll, így sütöttünk kenyert, voltunk a zempléni kalandparkban, kenuztunk a Bodrogon, este pedig új diákjaink a nagyszerű „Zsidó-poly” játékkal mérték össze tudásukat” – folytatja az igazgató.

Az új osztály vezetője a Maimonidész Gimnázium történelem tanára, Kovács Gergely, aki elmondta, hogy kiváló csapattal kezdődhet az új tanév, a fiatalok nagy lelkesedéssel vetik bele magukat a gimnáziumi tanulmányokba. A csapatot Megyeri Jónatán, a gimnázium zsidó történelem tanára is elkísérte, aki sokat mesélt a zsidóság alapjairól, illetve a mádi zsinagógáról. Ter-

mészetesen, ha Mád, akkor nem maradhat ki a környék gazdag zsidó öröksége, így a csapat ellátogatott a bodrogkeresztúri Reb Sájele sírjához is, a cádik bizonyára örömmel látja, hogy a hazai zsidó fiatalság újra visszatalál gyökereihez.

„Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek autentikus környezetben ismerkedjenek meg vallásunkkal és népünk hagyományával, a mádi gólyatábor pedig remek alapozó erre” – meséli Szilánk Zsuzsa. „A csapat és a gimnázium vezetése hálásan köszöni Frank Mariannak, a Csodarabik Útja programvezetőjének és munkatársainak a szíves vendéglátást és az Óbudai Zsinagóga személyzetének, hogy gondoskodtak arról, hogy a szellemi mellett fizikai táplálékunk is bővüljön.”

Megkezdődött a tanév a Bét Menáchemben

Az elsősök köszöntésével és a nyári fejlesztések bemutatásával indult a tanév a Bét Menáchem héber-magyar kétannyelvű iskolában. Oberlander Batsheva igazgatónő a zsidóság magasszintű oktatáshoz való ragaszkodásáról beszélt rövid ünnepi beszédében. Sok sikert kívánunk a diákoknak a 2019/20-as tanévre!

MEGHÍVÓ Nepálból Budapestre

Különleges női este invitálják az érdeklődő hölgyeket szeptember 17-én, 19 órától az Óbudai zsinagógába. Elul 18. alkalmából (mely a haszidizmus megalapítójának, a Bál Sém Tovnak és a Chábád haszidizmus megalapítójának, a lijádi Sálom Dov Bernek a születésnapja) finom vacsorával egybekötött előadáson vehetnek részt, melyen az előadó a nepáli chábád küldött, Lipshitz Cháni lesz.

Regisztráció:

info@obudaizsinagoga.hu

Hetiszakasz

A háború szabályai

Szakaszunk – *Softim (5Mózes 16:18–21:9.)* – a közigazgatási adminisztráció (bírótság, rendőrség) szükségességének leírásával kezdődik, majd a királyválasztás módját írja elő, ha a nép királyt akar, a környező népek mintájára. Mózes megismétel itt egy sor tilalmat, amit

már ismerünk a Tóra előző könyveiből, majd a menekültek városok kijelöléséről értekezik, és azok működési szabályait ismerteti. A szakasz vége felé a hadviselés zsidó módozatait (felhívás a békére) és a hadkötelesek felmentési lehetőségeit ismerteti velünk az Írás.

Zsidó híradó

Életbe lépett a kóser vágást tiltó törvény a Vallon Régióban

Jelentős ortodox közösség számára szűnt meg a kóser vágás lehetősége a belga tartományban. A szabályozás szerint csak elektromos kábítás után lehet állatokat levágni, ám ez az eljárás lehetetlenné teszi a kóser vágást.

Az Európai Rabbik Konferenciája (CER) tiltakozását fejezte ki a kialakult helyzet miatt. Pinchas Goldschmidt, a CER elnöke a következőket mondta: „a vallásszabadság ellen intézett támadás aggodalommal kell, hogy eltöltse az európai vezetőket. ... Ma egy újabb szomorú napot élünk meg az egyre barátságatlanabbá váló Európában”.

„A zsidók a legsötétebb időkben is az életüket áldozták, hogy betartsák a körülméletlenség és a kóserparancsát.” – hangsúlyozta Goldschmidt, és felhívta rá a figyelmet, éppen 75 éve tiltották be a náci kó-

ser vágást, „képmutató módon humanista elvekre hivatkozva, majd lemészárolták a zsidókat és romba döntötték Európát.”

Avraham Gigi, Belgium főrabiját elmondta, hogy panaszt nyújtottak be a belga alkotmánybírósághoz, mely továbbküldte ügyüket az EU Luxemburgban működő emberi jogi bíróságának. „Ez óvatosságra ad okot, mert a luxemburgi bíróság semleges álláspontot foglal el ez ügyben, és a múltban több ítéletet hoztak a vallásszabadság és az emberi jogok megsértése ellen. Addig folytatjuk a harcot a törvény ellen, ameddig vissza nem vonják azt” – jelentette ki.

Elul – a kiút keresése

A tudósok között mai napig izzó vita folyik arról, hogy vajon milyen mértékben vagyunk szabadok a döntéseinket illetően, és mekkora mértékben befolyásolják azt a géneink, illetve a szocializációnk. A hibáinkért mi felelünk, vagy mást kell vádoljunk értük?

A fenti, igencsak összetett kérdést a Tóra is számos alkalommal tárgyalja. Mózes ötödik könyve (*5Mózes 21:1-9.*) egy analógián keresztül feszegeti ezt a dilemmát.

A jelenet a következő: ha egy üres mezőn halott embert találunk, de nem tudjuk, hogy ki ölte őt meg, akkor a holttesthez legközelebb lévő város véneinek egy fiatal ökröt kell leölniük, és kijelenteni: „A mi kezünk nem ontott vért, és szemünk sem látta [ezt a bűntényt]. Vezekelj népedért, Izraelért, akit megváltottál Ó, Urunk, és ne tedd az ártatlan vér bűnét, néped Izrael közepette.”

Az üres mezőn talált holttest egy olyan embert szimbolizál, aki saját gonosz ösztöneinek esett martalékaul. A benne szunnyadó gonosz az isteni részt ölte ki belőle, csupán ürességet hagyva maga után. Mít tehet ilyenkor az ember? A Tóra sze-

rint ekkor Istent kell keressük, és azt mondanunk: „Nem kezim ontották ki e vért! E bűnök szötte hálót nem az én művem! Téged kérlek hát, hogy vezekelj a vétkemért”

Bár elsőre úgy tűnhet, mintha fenti kijelentéssel csupán Istenre akarnánk hárítani a felelősséget, a szavak mögött valójában egy teljesen más üzenet rejlik:

„Ez nem az igazi énem. Teljes, a spiritualitást megélt lény vagyok. Az eddigi romlottságom nem tükrözi, hogy ki is vagyok igazán. A valós énem a lelkem, mely Istenhez kiált és azt mondja: engeddd, hogy újra veled legyek!”

A haszid filozófia tanítása szerint, a tiszre hónapban esedékes megtérésre való felkészülésként, elul hónapban Isten olyan könnyen elérhetővé teszi magát az őt keresők számára, mint egy király, aki azért jön ki palotájából, hogy népével lehessen, hogy ne azoknak kelljen folyamatosan palotája elé járulniuk bebocsátásért.

Ha Istent keressük, most meg is találjuk.

Kovács Jichak rabbinövendék írása Rochel Holkenner írása nyomán

Imaidők a következő hétre (szeptember 7-13.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás;

9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;

18.50 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csüöttörtök: 19.00 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 17.30 **A családi béke és a válás**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

18.30 *Minchá, Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.30 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.30 Szombatfogadás, *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Egy katona felesége

1973-ban, a jom kipuri háború kitörése előtt Izraelből New Yorkba utaztam a bátyám esküvőjére. Ottlétem alatt ellátogattam a Rebbéhez is. Mielőtt beléphettem volna hozzá, a Rebbe titkára, Leibel Groner rabbi azt mondta, hogy írjam le a kéréseimet egy papírra, amit ő előre odaad a Rebbének. Így is tettem. Leírtam, hogy férjezett vagyok, gyermekeim vannak, Lodban tanítok egy Chábád iskolában, és a bölcsőde díja több pénzt visz el, mint amennyit megkeresek. Arról szerettem volna megkérdezni a Rebbét, hogy nem lenne-e helyesebb otthon maradni a gyerekekkel, mint munkába járni és még kölcsönt is felvenni, hogy a bölcsődét fizetni tudjam.

Amikor beléptem a Rebbéhez, egy nagy halom levelet pillantottam meg az asztalán. Ő oda sem nézett, csak belenyúlt a halomba és pont az általam írt levelet vette elő. Gyorsan elolvasta, majd így szólt: „Látom, hogy az Oholéj Jozsef Jicchák iskolahálózatban tanít, melyet az apósomról neveztek el. Tudnia kell, hogy a zsidó gyerekek oktatása áldást hoz magával, fizikailag és szellemileg egyaránt. Az ön és a családja számára is, nemzedékeken keresztül.” Ezt megismételte még egyszer, és véget is ért a találkozó.

Mielőtt hazaindultam volna Izraelbe, kitört a jom kipuri háború, és elég rosszul álltak a dolgok. A férjemet azonnal behívták egy harcoló alakulathoz. Mivel én még New Yorkban voltam, a gyerekeinket ismerősöknél és rokonoknál helyezte el. Annyit tudtam még meg, hogy a férjemet az egyiptomi frontra küld-

ték Iszmáilijába, de több információhoz nem jutottam. Azonnal Groner rabbihoz fordultam, hogy még egy találkozót kérjek a Rebbétől, de ez nem volt lehetséges, hiszen néhány nappal korábban voltam nála. Sírásban törtem ki, mire Groner rabbi azt ajánlotta, hogy álljak meg

Zlata (Freiman) Hertzel a Chábád lányiskolájának igazgatója Nácrát Ilitben. Férje, Meir, 1996-ban elhunyt. Másodjára Jesájáhu Hertzel rabbihoz, a város főrabbijához ment feleségül. Az interjú 2015 májusában készült.

a Rebbe szobájának bejáratánál, és amikor kilép, kérjek áldást a férjemre.

Amikor a Rebbe kilépett az ajtón, összeszedtem minden batorságomat, odaléptem hozzá és elmondtam a kérésemet. A Rebbe így felelt: „Amikor visszatér a Szentföldre, minden családtagját egyben és egészségesen találja majd. Kérem, mindenképpen maradjon velem kapcsolatban és tájékoztasson a jó hírekről. Hívjon fel, vállalom a költségét.” Remegtem a meghatottságtól, mert biztos voltam benne, hogy minden a szavai szerint történik majd. És így is lett.

Nehezen jutottam Izraelbe

szóló repülőjegyre, mert minden helyet lefoglaltak a hazatérő katonáknak, orvosoknak és egyéb fontos személyeknek. Könyörögnöm kellett a légitársaságnak. Elmondtam, hogy a férjem a fronton harcol, a gyerekeimről pedig azt sem tudom, hogy éppen hol vannak. Végül

tem, hogy sírni kezdtem. Ekkor az egyik katona hozzám fordult: „Miért sír? A Rebbéje megmondta, hogy minden rendben lesz önnel és a szeretteddel is”. Ettől végül megnyugodtam.

Amikor leszálltunk, a repülőteret teljesen sötétbe burkolózva találtuk. Tömegközlekedés sem volt, mert minden járművet háborús célokra használtak fel. Azért sikerült hazaérem, és megtaláltam a gyerekeket is.

A háború még közel három hétig tartott. Sok izraeli katona meghalt vagy megsebesült, de a férjem épen és egészségesen tért haza, ahogy a Rebbe megmondta. A kérésének megfelelően azonnal felhívtam telefonon, hogy beszámoljak a jó hírről.

A háború után visszatértem az iskolába, és azóta is tanítok. Már 35 éve az Oholéj Jozsef Jicchák iskolahálózatban dolgozom. Nem akarom útját állni az áldásoknak, melyek a családomat érik. Igaz, eleinte voltak anyagi nehézségeink, de később megemelték a fizetésemet, és már nem kellett kölcsön kérni ahhoz, hogy a gyerekek bölcsődei díját kifizessük. Az áldás pedig évről évre erősebbé vált. Láttam a gyerekeimet felnőni, végzettséget szerezni, megházasodni, és a saját gyerekeiket nevelni. Láttam, ahogy a Rebbe áldása minden nemzedékre kiterjed.

Zlata (Freiman) Hertzel

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe

adtak jegyet, de ülőhely nélkül. Azt mondták, hogy a padlón ülve kell utaznom. Amikor felszálltam a repülőgépre, egy katona azonnal átadta a helyét. Elmeséltem a többi utasnak, amit a Rebbétől hallottam. Azt hiszem, mindannyiuknak biztatást jelentett, még azoknak is, akik nem voltak vallásosak. A férfiak kipátvettek, vagy legalább egy szalvétát tettek a fejükre, és a repülőgép egy nagy, imádkozó zsinagógává alakult. Nagyon megindító látvány volt.

Az utazás végén a repülőgép hirtelen össze-vissza kezdett repülni, mert a közelünkben izraeli és egyiptomi vadászgépek csatáztak egymással. Annyira fél-

Kóser konyha

Marhasült
római tálban

húsos, glutén- és tojásmentes

3 kg marha lapocka
3 nagy fej vöröshagyma
felszeletelve
olaj a sütéshez
fűszerek: só, bors, örlött
koriander és néhány gerezd
zúzott fokhagyma
1 pohár vörösbort

A római tálát vízbe áztatjuk. A húst mély serpenyőben, nagyon forró olajban minden oldaláról kérgesre sütjük. Ha kissé kihűlt, alaposan bedörzsöljük a fűszerekkel. A római tálból kiöntjük a vizet, beletesszük a húst, körberakjuk hagymával, letakarjuk, és 2 órán át 200 fokon sütjük. Két óra sütés után óvatosan aláöntjük a vörösbort, visszatakarjuk az edényt a fedőjével, és addig sütjük a húst, amíg megpuhul. Ha már kellőképpen puhának érezzük, a római tál fedelét leemeljük, és még 7-8 percig piritjuk a hús tetjét. Ügyeljünk arra, hogy nehogy kiszáradjon, akkor jó az étel, ha kívülről kérgesropogós, belülről azonban puha és megőrzi a hús természetes nedvességét.

Ha elkészült, a húst éles késsel egyenletes vastagságú szeletekre vágjuk, és zöldséges kuszkuossal tálaljuk.

A briszz ideje: reggel, délelőtt vagy délután?

Kedves Rabbi!

Kisfiunk briszze a jelek szerint hétköznapra fog esni. Ha a reggeli ima után tartanánk meg a szertartást, sajnos sok barát és rokon nem tudna jelen lenni, hiszen akkor dolgoznak. Hosszú ideje ez lesz az első alkalom, hogy egy kisfiúnak a hagyományos módon, időben kerül sor a körülmetélésére mindkét családban, és szeretnénk, ha minél több szerettünket be tudnánk vonni. Ezért arra gondoltunk, hogy délután vagy este tartanánk meg a briszzt. Van valami előírás erre vonatkozóan?

Eszter

Kedves Eszter!

Este, naplemente után semmiképp nem lehet körülmetélést csinálni, ha mégis megtörtént, a brisz nem érvényes. Ilyenkor másnap, napközben egy tűszúrás kel ejteni ugyanazon a helyen, hogy egy kicsi csepp vér kiserkedjen, ezzel válik teljesítetté a micva (*Sulchán áruch* JD 262:1. RómA).

Napközben tulajdonképpen bármikor lehet a brit milát szervezni, független attól, hogy a baba hány órákor született (lásd erről: *A rabbi válaszol* 2. kötet 11. fejezet).

Létezik egy halachikus alapelv, miszerint a micvákat mihamarabb teljesíteni kell. Erről azt mondja a Talmud (*Pszáchim* 4a.), hogy *zrizin mákdimin lámicvot*, vagyis az istenfélők a micvát próbálják minél előrébb hozni, ezzel is mutatva, mennyire örülnek a parancsolatnak. A Midrás szerint erre az alapelve utal egy bibliai „szójáték” is: „*usmártem et hámacot (המצות)*” (2Mózes 12:17.), melynek a szó szerinti fordítása, hogy „örizzetek meg

a maceszt”, azt jelenti, hogy nem szabad halogatni a sütést, mert akkor elkezdődik a tészta erjedése, és nem lesz kóser a macesz. A „macot” szót azonban olvashatjuk *micvotnak*, *micváknak* is (ami csak a magánhangzókban különbözik a *máccottól*), amiket ez alapján ugyanúgy nem szabad halogatni, mint a kovásztalan kenyér megsütését (*Midrás Psziktá Zutrátá és Móchiltá* uo.). Ezért, ha egy micvát már reggel is meg lehet csinálni, akkor ne halasszuk délutánra, pláne nem másnapra (lásd még *Talmudic Encyclopedia* [héber] 12. kötet 409–416. oldal).

[Sőt, egy esetben az a szokás, hogy korán reggel csináljunk egy micvát: Szukkot és Peszách után, amikor kilenc, illetve nyolc napon át nem raktunk tfilint (szefárd és haszid szokás szerint – *SÁ OC* 31:2.) akkor az ünnep másnapján korábban imádkozunk, mint hétköznapon általában, hogy mihamarabb felrakhassuk az imaszíjakat. Ezzel is mutatjuk, mennyire hiányzott nekünk ennek a parancsolatnak a teljesítése (*Nité Gávriél, Peszách* 3. kötet 22:2.)] Ez alapján írja a *Sulchán áruch* (JD uo.), ha meg lehet csinálni a délelőtt folyamán a briszzt, akkor ne halasszuk délutánra.

Ugyanakkor van egy másik halachikus, bibliai alapú alapelv: „Népes nemzet ékessége a királynak” (*Példabeszédek* 14:28.) vagyis annál szebb egy vallási ünnepség, minél többen vesznek rajta részt (Talmud, *Jomá* 70a., *Talmudic Encyclopedia* 4. kötet 195–198. oldal).

Felmerülhet olyan helyzet, amiben ez a két alapelv összeütözik egymással, ahogy az önkönnél is történik: a délelőtt rendezett briszzen kevesebb ember len-

ne jelen, mintha kívárnánk a délutánt. Felmerül a kérdés, melyik elv az erősebb?

A lubavicsi rebbe, Menáchem Mendel Schneerson rabbi egy levelben (*Igrot kodes* 4. kötet 154–155. oldal) idézi azokat a véleményeket, amelyek szerint erősebb az az

elv, hogy mihamarabb meg kell csinálni a micvát, mint az, hogy minél többen legyenek (lásd *TE* 12. kötet 419. oldal). Azonban a Rebbe szerint kivételt képez ez alól a brisz ünnepség, aminek kapcsán hangsúlyozza a Talmud (*Sábát* 130a.), hogy az öröm, amivel teljesítik, fontos része a micvának. Dávid király mondatát (*Zsoltárok* 119:162.), miszerint „örvendek beszédednek” a Talmud szintén a *brit milá* parancsának teljesítésére vonatkoztatja, amit Izrael fiai mindig is örömmel teljesítettek.

Ez alapján azt mondja a Rebbe, hogy a brisznél érdemes megvárni a nagyobb közösséget, mert ha sokan vannak, az fokozza az örömet.

Összefoglalva: a micvával mindig igyekezni kell és mihamarabb megtartani. Ez alól kivétel a körülmetélési ünnepség: ha biztosak vagyunk benne, hogy érezhetően többen lesznek jelen egy későbbi időpontban, akkor inkább várni kell a micvával.

Mázl tov, kívánom, hogy a fiatalok, ahogy belép Ábrahám szövetségébe, úgy érjen meg Tóratanulásra, jócselekedetekre és zsidó házasságra.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG